

A Látrányi Puszta Természetvédelmi Terület pókfaunisztikai (Araneae) vizsgálatának eredményei

SZINETÁR CSABA¹ ÉS KERESZTES BALÁZS²

¹Department of Zoology Berzsenyi College, H-9701 Szombathely, Károlyi Gáspár tér 4., Hungary,

E-mail: szcsaba@deimos.bdtf.hu

²University of Veszprém, Georgicon Agricultural Faculty Keszthely, Plant Protection Institute,

H-8360 Keszthely, Deák Ferenc út 16., Hungary, E-mail: facan-a@freemail.hu

SZINETÁR CS. KERESZTES B.: *The results of the investigation of the spider fauna (Araneae) of the Látrányi Pusztai Nature Conservation Area*

Abstract. The examination carried out in 2000-2002 yielded 152 spider species including *Pirata insularis*, which is new to the Hungarian spider fauna. The hitherto known spider fauna of Somogy county was enlarged by 24 newly detected species including two protected ones: *Atypus piceus* and *Dolomedes fimbriatus*. The high number of indigeneous species is probably due to the fact that the relatively small area is rather heterogeneous in the composition of its fauna. What's particularly valuable is the simultaneous presence of species typical of both dry sandy grasslands and of fen meadows.

Key words: sandy grasslands, fen meadows, protected spiders

Bevezetés

A Somogy megye területéről származó pókfaunisztikai kutatásokról összefoglaló közlemény jelent meg a közelmúltban (SZINETÁR 2001), a Somogy Fauna Katalógusa, "A XX. század végén Somogy megyéből ismertté vált állatfajok listája" című kötetben (szerk. Ábrahám 2001). A fenti közlemény eredményei alapján megállapítható, hogy Somogy megye hazai viszonylatban egyike a legalaposabban kutatott területeknek. A XX. század végéről származó szórványos adatgyűjtéseket követően több tájegység, elsősorban természetvédelmi terület, szervezett kutatási programjának keretében került sor alaposabb kutatásokra. Így kiemelendők a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetben, a Zákány-Órtilosi dombokon, a Barcsi Tájvédelmi Körzetben, valamint Bélavár, Bolhó, Babócsa, Pótony és Tótújfalu körzetében végzett kutatások (SZINETÁR 1992, 1998, 2001). A Látrányi Puszta TT. kutatása szempontjából, területi közelsége okán is megemlítendő még Farkas János és munkatársainak 1993-94-ben Siófok közelében, a Töreki-halastavak körzetében végzett gyűjtései. A kimutatott pókok, ugróvillások, valamint bogarak adatait egy publikációban közölték (FARKAS és mtsi. 1998). A hazai pókfauna irodalmi adatokon alapuló faunalistája 1999-ben készült el (SAMU és SZINETÁR 1999). Ennek alapján Magyarország mai határain belül 725 pókfajról rendelkezünk adattal. A Somogy megye területéről eddig ismertté vált 334 pókfaj a hazai fauna 46%-a. Tekintettel arra, hogy a megye egy része mindmáig feltáratlannak tekinthető, ez a szám még jelentősen emelkedhet. Különösen érdekes lehet a későbbiekben a Zselic, valamint a Balaton somogyi partvidékének a kutatása (SZINETÁR 2001). Ennek alapján is feltétlenül indokoltnak és ígéretesnek látszott a Balatonhoz közel eső és változatos élőhely-együttessel rendelkező Látrányi Puszta pókfaunisztikai kutatásának megkezdése, melyre a Somogy Megyei Múzeumok Természettudományi Osztályának irányításával indított kutatási

program keretében került sor 2001-ben. A vizsgálatok feltételeit a Környezetvédelmi Minisztérium KAC pályázati támogatása biztosította. A gyűjtések a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság engedélyével zajlottak.

Célkitűzések

A pókfaunisztikai vizsgálatok elsődleges célja a korábbi adatokkal nem rendelkező, ugyan kis területű, de erőteljesen heterogén természetvédelmi terület faunalistájának elkészítése. Továbbá célul tűztük ki az eltérő élőhely-típusok faunájának összevetését, valamint a korábban vizsgált hasonló jellegű somogyi területek faunájának ismeretében a megye pókfaunájáról alkotott kép további bővítését. A vizsgálatok figyelemmel voltak arra, hogy lehetőség szerint, e taxon esetében is konkrét javaslatokat fogalmazhassunk meg a terület természetvédelmi kezelésével, esetleges bővítésével kapcsolatban. A vizsgálati időszak (2000-2002) természetesen nem lehet elegendő a teljes faunalista elkészítéséhez, ugyanakkor a legtipikusabb élőhelyek jellemző faunaképének megismeréséhez már jó alapot adtak ezek a vizsgálatok is.

Anyag és módszer

A területről jelen kutatási program keretében készül első ízben növénycönológiai leírás. A mintavételi területek kiválasztása a terület bejárását követően történt meg. Segítséget nyújtott Ábrahám Leventének, a kutatási program szervezőjének javaslata a terület feltétlenül vizsgálandó élőhelyeire vonatkozóan. Fő szempontként azt vettük figyelembe, hogy a terület legjellemzőbb élőhelyei mind reprezentálva legyenek. A feldolgozott minták egy részét más kollégák gyűjtötték.

Vizsgálati területek

A közleményben szereplő eredmények több gyűjtő (a szerzők, Ábrahám Levente, Kondorosy Előd, Farkas Sándor) 2000 és 2002 között végzett gyűjtéseinek feldolgozásából származnak. A feldolgozás alapját képező 41 önálló mintavételt az alábbi csoportosításban tárgyaljuk a fajok fogásainak bemutatásánál.

Felvételezett élőhelyek:

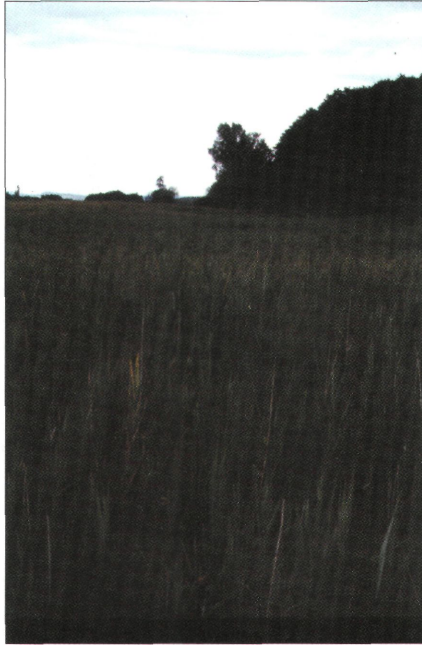
1. Homoki gyepek

(Homoki sztyepprét (*Astragalo austriacae* - *Festucetum sulcatae* Soó, 1957)

Elsősorban talajcsapdázás történt ebben a társulásban. Egyrészt saját üzemeltetésű csapdák voltak 2001 nyarán (2001. 07. 17. - 08. 09.), valamint Farkas Sándor 2002 júniusában alkalmazott csapdákat, melyek egy része szintén ebben a társulásban működött. Fűhálós és egyelő gyűjtések több időpontban történtek a terület homoki gyepeiben, az alábbi időpontokban: 2000. 05. 13. ; 08. 02. ; 2001. 04. 13.; 06. 14.; 07. 03.; 07. 10.; 07. 17.; 07. 19.; 08. 09.

2. Láp- és mocsárrétek, magassásosok

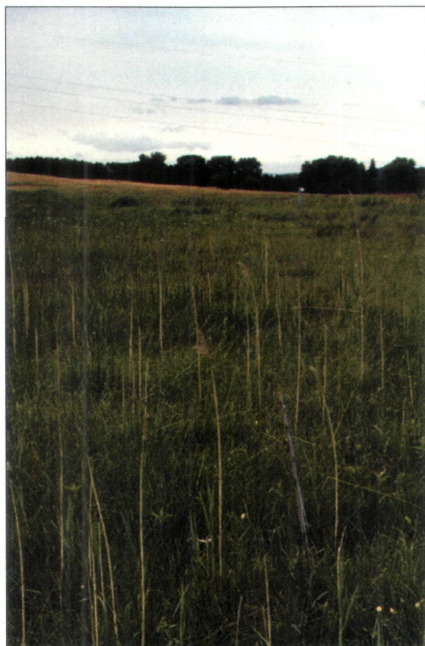
A természetvédelmi terület északi, illetve déli részén lévő vizes élőhelyek közül a legjobb természetességi állapotúnak ítélt két állományban történtek talajcsapdás gyűjtések. 2001 nyarán az északi rész zombéksásos (*Caricetum elatae* Koch, 1926), valamint télisásos (*Cladietum marisci* Zobrist, 1935) társulásaiban. A téli sásos nádas nyáron is magas talajvízszinttel rendelkezik. A vizsgált területek közül saját megítélésem alapján ez a legkisebb zavarású élőhely. Ezen kívül a Visz község felé vezető közút keleti oldalán lévő lápréten működtek még talajcsapdák (2001. 07. 17. - 08. 09.). Ez utóbbi területen 2002-ben Farkas Sándor szintén üzemeltetett csapdákat (2002. 07. 15 - 30.). Ez utóbbi láprét jellemző védett növénye a mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*). Megjegyzem-

1. ábra: A Kolláti-legelő melletti nedves élőhelyegyüttes

2. ábra: Égeres a Tetves-patak mentén

3. ábra: Fajgazdag láprét a közút és a patak között

4. ábra: Homoki sztyepprét

dő, hogy a gyepek úthoz közeli oldalát (a rét szélességének legalább egyharmadát) vezetőfektetés során erőteljes zavarás (természetvédelmi szempontból súlyos károsodás) érte 2001 júniusának végén, illetve július első napjaiban. Fűhálós és egyelő gyűjtések több időpontban történtek a terület láprétegein, illetve további vizes élőhelyein az alábbi időpontokban: 2000. 05. 13.; 08. 02.; 2001. 04. 13.; 06. 14.; 07. 03.; 07. 10.; 07. 17.; 07. 19.; 08. 09.

3. Égeresek és patakparti ligeterdő fragmentumok

Saját telepítésű talajcsapdákat 2001 nyarán, a TT déli részén, a Tetves-patak medrét kísérő égeresben üzemeltettünk (2001. 07. 17. - 08. 09.). 2002-ben szintén a patakot kísérő égeres, valamint füzes fragmentumokban csapdázott Farkas Sándor (2002. 07. 15 - 30.).

4. Nem vizes élőhelyekhez kötődő fűszárú társulások

2002-ben Farkas Sándor akácosban, cseres tölgyesben, erdeifenyvesben is üzemeltett talajcsapdákat (2002. 07. 15 - 30.).

Az 1999-es, 2000-es és 2001-es évben Ábrahám Levente, valamint Kondorosy Előd végzett növényzeti hálózásokat. Az általuk gyűjtött növényzeti anyagok feldolgozása alapján látható, hogy e gyűjtések részben szintén ezekről az élőhelyekről származtak, az alábbi időpontokból: 2000. 05. 13.; 08. 02.; 2001. 04. 13.; 06. 14.; 07. 03.; 07. 10.; 07. 19. A minták gyűjtőhelyének pontos azonosítása utólag már nem volt megvalósítható.

Gyűjtési módszerek

Barber-féle talajcsapdaként mindkét időszakban fedővel ellátott 3 deciliteres műanyag poharakat használtunk, ölöanyagként ecetsavat alkalmaztunk (a 2001-es saját üzemeltetésű csapdákhöz 20%-os töménységű oldatot használtunk, míg Farkas Sándor 2002-ben 5%-os oldatot használt. A 2001-ben üzemeltetett csapdák esetében úgy végeztük a mintavételezést, hogy azok négy tipikus élőhely talajlakó pókfaunájának közösségi vizsgálatára is alkalmasak legyenek (azonos gyűjtési ráfordítás és mintaszám). A talajcsapdás gyűjtésen kívül fűhálózást és egyelést is végeztünk a területeken, valamint a saját mintavételeken túl, szintén fűhálós gyűjtéseket bocsátottak rendelkezésünkre a területen dolgozó kollégák közül Ábrahám Levente és Kondorosy Előd is.

Feldolgozás, határozás, nomenklatura

A mintákat feldolgozásig 70%-os etilalkoholba helyeztük. A állatok szétválogatása a BDF laboratóriumában történt, illetve a Somogy Megyei Múzeumtól is kaptunk válogatott talajcsapdás gyűjtéseket. A pókok determinálásához LOKSA (1969, 1971), HEIMER és NENTWIG (1991), NENTWIG és mtsi (2003), valamint ROBERTS (1995) munkáit használtuk. A fajok elnevezésénél PLATNICK (1997) munkáját követjük. A korábbi hazai adatok tekintetében SAMU és SZINETÁR (1999), illetve SZINETÁR (2001) közleményét vettük alapul. Az adatok statisztikai feldolgozását a STATISTICA 5.0, valamint az Origin 7.0 programok segítségével végeztük. A statisztikai feldolgozáshoz a négy általunk csapdázott társulás esetében az azonos mintaszám érdekében 3-3 véletlenszerűen kiválasztott csapdát vettünk figyelembe.

Eredmények

A fentiekben leírt gyűjtési időpontokban alkalmazott mintavételezések során 1281 ivarérett, illetve faji szintig determinálható pók került begyűjtésre. Nem szerepelnek ebben az adatban azok a fiatal példányok, melyek determinálása legfeljebb csak genus szintig volt lehetséges. Néhány faj esetében a juvenilis, illetve subadult példányok már

biztonsággal determinálhatók, így ezeket is tartalmazza az alábbiakban közölt faunalista (*Araneus quadratus*, *Argiope bruennichi*, *Zilla diodia*). A *Cheiracanthium* genus esetében csak fiatal példányok kerültek elő, a listába a genust felvettük (*Cheiracanthium spp.*). A többi taxon esetében legalább az egyik nemből volt adult példány a gyűjtésekben. A viszonylag kis egyedszámú mintavétel ellenére kifejezetten fajgazdagnak tekinthető a gyűjtés, tekintettel arra, hogy az 1281 példány 152 pókfajt képvisel. A növényzeti, valamint egyelő gyűjtések során csak az adult példányok kerültek befogásra, így jelentősen csökkenthető volt a begyűjtött egyedszám. Az üzemeltetett talajcspadák számát is igyekeztünk élőhelyenként minimalizálni, a területek kis kiterjedésére való tekintettel.

A Látrányi Puszta Természetvédelmi Területéről kimutatott pókfajok és jellemzésük

Törzpókfélék Atypidae

Atypus affinis Eichwald, 1830

Egy hím példánya került elő a tölgyes talajcspadázása során. Szórványos elterjedésű, tárnázó életmódú, védett hazai fajunk.

Álkaaszópókok Pholcidae

Hoplopholcus forskali Thorell, 1871

A Tettes-patak hídja alatt egyeléssel gyűjtött faj. Előkerülése az épített környezetnek köszönhető. Hazánkban elsődlegesen épületszíntróp faj.

Fójtópókok Dysderidae

Dysdera ninnii Canestrini, 1868

Szórványos hazai előfordulású, erdőlakó faj. Száraz talajú elegyes erdőben kerültek példányai talajcspadába (6 példány).

Harpactea rubicunda (C.L. Koch, 1838)

Egyike a leggyakoribb hazai erdei talajlakó pókjainknak. Ültetett fenyvesben és a fiatal tölgyesben gyűjtötte talajcspada (7 példány).

Derespókok Uloboridae

Uloborus walckenaerius (Latreille, 1806)

A száraz homoki gyepek tipikus kísérő faja. Fűhálózással és egyeléssel gyűjthető. Ivarérett példányai mindkét nemből előkerültek. Hazánkban a Duna-Tisza közén a leggyakoribb, de a Dunántúl déli részein, így például a Barcsi Tájvédelmi Körzet területén, valamint kisebb egyedszámban a Belső-Somogyra jellemző homoki gyepekben is ismert, pl. Boronka-melléki TK

(SZINETÁR, 1991). Jelenléte egyértelműen utal e délebbi homoki területekkel szoros kapcsolatot mutató faunára (4 példány).

Törpepókok Theridiidae

Achaearana tepidarium (C.L. Koch, 1841)

A Tettes-patak hídja alatt egyeléssel gyűjtöttük egy példányát (számos további megfigyelése). Előkerülése az épített környezetnek köszönhető. Hazánkban elsődlegesen épületszíntróp faj.

Crustulina guttata (Wider, 1834)

Változatos, többnyire napos és száraz füves élőhelyekre jellemző faj. Egyelő gyűjtéssel került elő egy hím példánya gyeptől.

Enoplognatha ovata (Clerck, 1757)

Enoplognatha latimana Hippa & Oksala, 1982

Mindkét *Enoplognatha* faj általánosan elterjedt hazánkban. Élőhelyválasztásuk eltérő. Az *E. ovata* a nedvesebb, míg az *E. latimana* a szárazabb területeket preferálja. A látrányi terület ismert természetföldrajzi adottságai alapján várható volt, hogy mindkét faj előkerül a területről. (Hasonló együttes előfordulást tapasztaltunk a Barcsi Tájvédelmi Körzetben is (SZINETÁR 1998). Növényzeti hálózással gyűjthetők. Mindkét fajból 4 példány került elő.

Episinus angulatus (Blackwall, 1836)

Gyep- és cserjeszintben elterjedt hazai faj. Fűhálózással került elő.

Euryopsis flavomaculata (C.L. Koch, 1836)

Gyakori talajlakó faj. Fűves (legelő) és részlegesen árnyékolt területek (égeres, fűzes) talajcspadáiban fordult elő. Nyílt füves élőhelyek talajlakó pókja. Egy példány a terület északi részén lévő láprét talajcspadjából került elő.

Steatoda albomaculata (De Geer, 1778)

Nyílt száraz területek talajlakó faja. Egyeléssel gyűjtöttük egy példányát a legelőn.

Steatoda bipunctata (Linnaeus, 1758)

A Tettes-patak hídjá alatt egyeléssel gyűjtött faj. Előkerülése az épített környezetnek köszönhető. Hazánkban részben épületekben, részben a szabad természetben, főleg fakéreg alatt élő hemiszinántróp faj.

Steatoda phalerata (Panzer, 1801)

Talajlakó pókfajunk, melynek egy hím példánya homoki gyeppel talajcsapdázása során került elő.

Theridion impressum L. Koch, 1881

Általánosan elterjedt, gyakori növényzetben élő faj. A félszáraz és száraz gyepek száraz kóróin (a legelgetett gyepekben is) gyakori (14 példány).

Theridion tinctum (Walckenaer, 1802)

Fák, különösen a tűlevelűek lombzatán gyakori faj (1 példány).

Törpe-keresztespókok Theridiosomatidae

Theridiosoma gemmosum (L. Koch, 1877)

Nagy nedvesség igényű, növényzetlakó pókfajunk. Tipikus élőhelye a hazai patakjaink fölé hajló, sűrű növényzet. Egy nőstény példánya a patak medrénél telepített csapdából került elő.

Vitorláspókok Linyphiidae

Araeoncus humilis (Blackwall, 1841)

Specifikus élőhelyi kötődést nem mutató gyakori faj. Egy példányát fűhálózással fogtuk.

Bathypantes gracilis (Blackwall, 1841)

Magas páratartalmú élőhelyek gyakori faja. Lápéri talajcsapdák gyűjtötték négy példányát.

Centromerus sylvaticus (Blackwall, 1841)

Mérsékelt nedves élőhelyek, elsősorban erdők gyakori talajlakó pókja. A közepes bolygatást is jól tolerálja. A legelői talajcsapdából került elő egy példánya.

Ceratinella brevipes (Westring, 1851)

Vizes élőhelyek mérsékelt gyakori talajlakó faja. A két csapdázott lápréten fogtuk 1-1 példányát.

Diplostyla concolor (Wider, 1834)

Nedves erdők, árnyékos vízparti élőhelyek rendkívül gyakori talajlakó faja. 15 ivarérett példányát égeresben, illetve a fűzesben fogtuk.

Gonatium paradoxum (L. Koch, 1869)

Specifikus élőhelyi kötődést nem mutató gyakori faj. Az akácosban került elő három példánya.

Gongylidiellum murcidum Simon, 1884

Nádasok, mocsárrétek más vizes élőhelyek mérsékelt gyakori faja. A "nőszőfüves" lápréten talajcsapda fogta egy példányát.

Hylyphantes nigrinus (Simon, 1881)

Mérsékelt nedves erdők rendkívül ritka faja. Egyetlen példánya fűhálózott mintából került elő.

Leptyphantes angulipalpis (Westring, 1851)

Specifikus élőhelyi kötődést nem mutató, erdei avarban élő gyakori faj. Egy példányát a fenyvesben működő talajcsapda gyűjtötte.

Leptyphantes flavipes (Blackwall, 1854)

Változatos erdők avarszintjében élő gyakori faj. Égeresben fogtuk egy példányát.

Meioneta mollis (O.P.-Cambridge, 1871)

Rétek, erdőszélek, változatos füves élőhelyek faja. Nedves és viszonylag száraz élőhelyeken (például gabonaföldeken) is jelen van. Lápérien fogtuk két példányát.

Meioneta rurestris (C.L. Koch, 1836)

Specifikus élőhelyi kötődést nem mutató faj. Egyike a leggyakoribb hazai pókja inknek. Szinte bármely élőhelytípusban jelen lehet. A homoki gyepekben került elő három példánya.

Microneta viaria (Blackwall, 1841)

Közepesen nedves erdők avarszintjében élő gyakori faj. Tölgyesben (2 példány) és a fűzesben (1 példány) fogtuk.

Neriere clathrata (Sundevall, 1830)

Gyakori, elsősorban erdei faj. Többnyire mérsékelt nedves élőhelyeken talajközeli növényeken szövi hálóját. Egy példánya akácosban került elő.

Neriere radiata (Walckenaer, 1841)

Félmárnyékos erdők és erdőszegélyek közepesen nedvességigényű gyakori faja. Egy példánya fűhálós mintában fordult elő.

Oedothorax agrestis (Blackwall, 1853)

Nedves füves és ligetes erdei élőhelyek mérsékelt gyakori talajlakó pókja. Magasságosan fogtuk egy példányát talajcsapdával.

Pelecopsis parallela (Wider, 1834)

Nyílt füves élőhelyek közepesen gyakori faja. Az extrém száraz gyepektől a nedves réteken át, egyes agrár-ökoszisztémáig (például lucernaföldek) egyaránt jelen van. A Látrányi Puszta TT-én a homoki gyepten viszonylag gyakori fajnak bizonyult (7 példány).

Pocadicnemis juncea Locket & Millidge, 1953

Nedvességkedvelő faj. Lápréteken, nedves kaszálókön általában jelen van. Korábban nem különítették el a hasonló élőhelyválasztású, morfológiailag is rendkívül közelálló *Pocadicnemis pumila*-tól (Blackwall, 1841), így a hazai irodalomban kevés bizonyított előfordulási adatáról tudunk. Az elmúlt évek vizsgálatai alapján a vizes élőhelyek tipikus faja. Számos új előfordulási adata várható. A láprét talajcsapdájából került elő egy példány.

Stemonyphantes lineatus (Linnaeus, 1758)

Roppant változatos élőhelyekről ismerjük. A száraz gyepektől a lápréteken át a ligetes erdőkig sok helyütt jelen lehet e viszonylag nagy testű, talajfelszín közelében élő vitorlaspókunk. Egy példány az akácospadójából került elő.

Trematocephalus cristatus (Wider, 1834)

Nincs specifikus élőhelyi kötődése a fajnak. Növényzeten él változatos szituációkban, hazánkban közepesen gyakori. Egy példány a növényzeti hálózással került elő.

Walckenaeria atrotibialis (O.P.-Cambridge, 1878)

Széles élőhelyspektrummal rendelkező, közepes nedvességigényű talajlakó pók. Közepesen gyakori. A Látrányi Puszta TT. láprétjeinek, magassásosainak és csatlakozó élőhelyeinek jellemző faja (11 példány).

Walckenaeria furcillata (Menge, 1869)

Gyakori, viszonylag tág élőhelyválasztású erdőlakó fajunk. Tölgyes talajcsapdájából került elő egy példány.

Walckenaeria mitrata (Menge, 1868)

Mérsékelt nedves erdők avarlakó, gyakori hazai pókjá. Lápréti előfordulása (1 példány) a nedves erdőfragmentumok közelségével magyarázható.

Walckenaeria unicornis O.P.-Cambridge, 1861

Vizes élőhelyek ritka talajlakó faja. Magassásosban került elő egy példány.

Walckenaeria vigilax (Blackwall, 1853)

Nagy nedvességigényű, füves élőhe-

lyekre jellemző, közepesen gyakori faj. Szintén a magassásosban fogtuk egy példányát.

Állaspókok Tetragnathidae

Metellina mengei (Blackwall, 1869)

Gyakori, kora nyári ivaréretű kerekhálós pókunk. Nyílt és erdei élőhelyeken egyaránt jelen van. Fűhálózással két példányát fogtuk.

Pachygnatha listeri Sundevall, 1830

Árnyékos és nedves erdők talajszintjére jellemző faj. A fűzesben fogta egy példányát talajcsapda.

Tetragnatha extensa (Linnaeus, 1758)

Vizes élőhelyeinkhez kötődő leggyakoribb állaspókfajunk, mely az árnyékolt zónákat kerüli. Napos patakparti növényzeten gyakori országszerte. A Tetves-patak mentének is jellemző faja. Három példányát itt fogtuk egyléssel.

Tetragnatha montana Simon, 1874

Szintén a víz közelsége a meghatározó környezeti tényező e faj élőhelyválasztásában is. Az előző fajjal ellentétben igényli az árnyékolást, így nedves erdők aljnövényzetében és az árnyékolt vízparti növényzeten általánosan elterjedt, gyakori faj. Négy példányát növényzeti hálózással fogtuk.

Tetragnatha obtusa C.L. Koch, 1837

Az előző állaspókoktól eltérően a víz nem játszik döntő szerepet a faj élőhelyválasztásában. Magasabb szinteken, akár a lombkoronaszintben is jelen lehet. Többek között a fák koronájában is. Három példány a lombzati hálózásból került elő.

Keresztespókok Araneidae

Agalenatea redii (Scopoli, 1763)

Meleg, napsütötte, füves élőhelyek gyakori keresztespókjá. A láprétektől a nyílt homokpusztai gyepekig számos gyeptűpusban gyakori lehet. A Látrányi Puszta TT-én főleg a lápréteken, valamint a legegyszerűbben hasznosított gyepekben jellemző (15 begyűjtött, valamint számos további megfigyelt példány).

Araneus diadematus Clerck, 1757

Legismertebb hazai keresztespókunk. Erdőszéleken, parkokban, kertekben egyaránt gyakori. Egy ivarérett példány került begyűjtésre.

Araneus quadratus Clerck, 1757

Nedves rétek, magaskórósok helyenként kifejezetten gyakori faja. Igényli a jó megvilágítást, az árnyékos helyeket kerüli. Ivarérési ideje a kora ősz, így a nyári mintavételeinkben különböző fejlettségű fiatal példányai fordultak csak elő, elsősorban a terület északi részén lévő lápréten.

Araneus sturmi (Hahn, 1831)

Közepesen gyakori erdőlakó faj. Elsősorban túlevelű fákon él. Egy példányát lombozati hálózással fogtuk.

Araniella cucurbitina (Clerck, 1757)

Gyakori cserje- és lombkoronaszintben lakó fajunk. Elsősorban az erdőszegélyeket kedveli. Két ivarérett példányát lombozati hálózással fogtuk.

Araniella displicata (Hentz, 1847)

Mérsékeltén gyakori növényzeti faj. Cserje- és lombkoronaszintben él. Egy példány a lombozattal került begyűjtésre.

Araniella opistographa (Kulczyński, 1905)

Gyakori cserje- és lombkoronaszintben lakó fajunk. Elsősorban az erdőszegélyeket kedveli. Három ivarérett példányát lombozati hálózással fogtuk.

Argiope bruennichi (Scopoli, 1772)

Nyílt füves élőhelyek helyenként tömeges faja. Hazánkban főleg nádasok szegélyében lévő mocsár- és lápréteken lehet különösen gyakori. A Látrányi Pusztán TT. láprétjein, ezek közül is különösen az északi területen fordul elő nagy számban. (A gyűjtött mintákban 48 példány, valamint számos további megfigyelt egyed).

Gibbaranea bituberculata (Walckenaer, 1802)

Meleg napos gyepek, erdőszélek talajközeli növényein élő kistestű keresztespókja. Fűhálózással fogtuk egy példányát.

Hypsosinga heri (Hahn, 1831)

Vízparti növényzeten gyakori keresztespókunk. Főleg az állóvizek szegélyében él. A területen átfolyó Tetves-patak parti zónájában is tipikus az előfordulása (5 példány).

Larinioides folium (Schrank, 1803)

A nádasokhoz kötődő nagytestű kerekhálós fajunk. A patak szegélyében (a Visz határában lévő híd közelében) egyelő gyűjtéssel fogtuk egy nőtény példányát.

Mangora acalypha (Walckenaer, 1802)

A faj magyar nevéhez híven, bármely füves élőhelyen gyakori fajként találkozhatunk a réti keresztespókkal. A Látrányi Pusztán TT. valamennyi lágyszárú társulásában él (18 fűhálózott példány).

Neoscona adianta (Walckenaer, 1802)

Közepesen gyakori faj. Nyílt napos élőhelyeken néha nagy számban találkozhatunk vele. A Dunántúl egyes homoki élőhelyein is jellemző e lokális gyakoriság. A Barcsi Tájvédelmi Körzet darányi területén, valamint itt Látrányban is gyakori. Fűhálós mintában 14 példány került elő.

Singa hamata (Clerck, 1757)

A vizes élőhelyekhez kötődő gyakori faj. Nádasokban, vízpartokon, magassósokban egyaránt tipikus. Három példány fűhálózással került elő.

Zilla diodia (Walckenaer, 1802)

Napos erdőszegélyek fájának tipikus lombozati faja. Két példány lombozati hálózással került elő.

Farkaspókok Lycosidae

Alopecosa cuneata (Clerck, 1757)

Napos erdőszegélyek, változatos füves élőhelyek gyakori faja. Környezetének páratartalmára kevésbé érzékeny. Öt kifejlett példány a nem "vizes" erdőkből és a láprétről került elő.

Alopecosa pulverulenta (Clerck, 1757)

Változatos gyepekben, valamint kevésbé zárt erdőben egyaránt elterjedt gyakori farkaspókunk. Egy példány a fiatal cseres-tölgyesben került talajcspadába.

Arctosa lutetiana (Simon, 1876)

A faj mérsékeltén gyakori hazánkban. Rendkívül eltérő habitatokban fordul elő. Helyenként gyakori lehet. Több helyen láperdőkből (Ocsa, LOKSA 1971, Bolhó és Töreki, SZINETÁR 1998), de ugyanakkor bokorerdőkből is vannak adatai (LOKSA 1971). BUCHAR és RŪŽIČKA (2002) mint szárazságkedvelő (tűrő) fajt tipizálja, és erdősztyeppeteket jelöli meg mint tipikus élőhelyet. A Látrányi területen fogott 10 ivarérett példány az égeresben üzemeltetett cspadákban szerepelt.

Arctosa maculata Hahn, 1822

Erősen nedves füves élőhelyek tipikus, viszonylag nagytestű farkaspókja. A csap-

dázott lápréteken gyűjtött 21 ivarérett példány alapján jellemzőnek mondható a Látrányi Puszta TT-re.

Alonia albimana (Walckenaer, 1805)

Speciális élőhelyi kötődést nem mutató farkaspókunk. Egy példány a patakparton működő talajcsapdából került elő.

Pardosa alacris (C.L. Koch, 1833)

A hazai erdők egyik domináns farkaspókja. Korábban nem különítették el a *Pardosa lugubris*-tól (Walckenaer, 1802), így a két faj pontos hazai elterjedésével és élőhely-választásával jelenleg még nem vagyunk tisztában. A hímekre alkalmazott differenciális bélyegek alapján, a területen csak *P. alacris* példányt találtunk. Tíz hím példány mellett 57 nőtény (*P. alacris sensu lato*) fogtak a talajcsapdák a szárazabb elegeyes erdőtől az égereken át a füzesig. BUCHAR és RŰŽIČKA (2002) utal rá, hogy a *P. alacris* a száraz erdőkben, míg a *P. lugubris* a száraztól a nedves erdőkig számos erdőtípusban előfordul. A két faj élőhely-preferenciájának vizsgálata kellő mennyiségű hazai adat birtokában, a későbbiekben feltétlenül vizsgálendő.

Pardosa bifasciata (C.L. Koch, 1834)

Palearktikus elterjedésű, nyílt homoki élőhelyeket preferáló faj. A homoki gyeptalajcsapdáiban került elő 5 nőtény példány. Főleg jó természetességű élőhelyekre jellemző faj. Jelen gyepokról ez kevésbé mondható el (legeltetés, gyomosodás). Feltételezhető, hogy a gyep állapotának javulását növekvő abundanciája jelezne.

Pardosa maisa Hippa és Mannilla 1982

E nedves élőhelyekre jellemző farkaspók faj csak a közelmúltban vált ismertté hazánkból (SZINETÁR és GUITPRECHT 2001). Mostanra a Dunántúl számos pontjáról van már adatunk a fajról, melynek legtipikusabb élőhelyei a Közép-Dunántúl kiszáradó, kékperjés láprétjei. Mindössze 1 példány került elő a Látrányi Puszta TT. területéről a magassásosban üzemelő talajcsapdából.

Pardosa prativaga (L. Koch, 1870)

Nagy nedvességigényű faj. A teljes megvilágítást kerüli, így a jól záródó lár-

rési gyepben megtalálja a kedvező életfeltételeit. Három példány itt került elő talajcsapdából.

Pardosa riparia (C.L. Koch, 1833)

Füves élőhelyek mérsékelt gyakori farkaspókja. Nedves gyepken kívül a száraz kaszálókon is jelen lehet. Három példányát a Látrányi Puszta TT. déli nőszőfüves láprétjén, illetve a közeli magassásosban fogták a talajcsapdák.

Pirata hygrophilus Thorell, 1872

Gyakori, nagy nedvességigényű kalózpókunk. A vizsgált láprétek egyik leggyakoribb faja (70 ivarérett példány).

Pirata insularis Emerton, 1885

Kimagaslóan nagy egyedszámban előkerült faunánkra nézve új farkaspók faj. Talajcsapdáink 102 hím példányát gyűjtötték, ezzel a második leggyakoribb talajlakó fajnak bizonyult. Élőhelye elsődlegesen a terület északi részén lévő, mély fekvésű láprétje. Holarktikus elterjedésű, tipikusan higrofil faj. A két csapdázott élőhelyen egyaránt nagy egyedszámban kerültek elő adult hím példányok, jelezve, hogy a faj a szaporodási időszaka feltételezhetően július második felében van. A faj hazai előkerülése annak ellenére váratlan volt, hogy több közép-európai országból is ismert volt már (Románia, Németország). A korábbi határozók főleg Észak-Európából jelezték, mint tipikus nyílt lápokon, tőzegmohás dagadólápokon élő fajt (HEIMER és NENTWIG 1991, ROBERTS 1995). FUHN (1971) Románia területéről, több gyűjtőhelyről is közli, élőhelyként nyílt égerlápokat említ. Sík-, domb- és hegyvidéki élőhelyekről egyaránt előkerült. Meglepő, hogy a hazánknál jelentősebb kutatottsággal rendelkező Csehország, valamint Szlovákia területéről a legfrissebb munkák sem közlik (BUCHAR és RŰŽIČKA 2002, GAJDOS et al. 1999). A faj előfordulása annak ismeretében is különösen érdekes, hogy az elmúlt néhány évben a Dunántúlon (Bakonyalján, Kelet-Zalai dombság területén), illetve a Duna-Tisza közének kékperjés láprétjein folytak alapos talajcsapdás gyűjtések, melyek során nem került elő ez a faj, ugyanakkor más, szintén hazai faunára új, nagy nedvességigényű farkas-

pókot (*Pardosa maisa*) sikerült kimutatni hasonlóan magas abundancia értékekkel (SZINETÁR és GUITPRECHT 2001). A faj ökológiájának és elterjedésének további vizsgálata feltétlenül indokolt.

Pirata latitans (Blackwall, 1841)

Nedves rétek és lápok tömegesen előforduló farkaspókja. A Látrányi Puszta TT. lápréteinek leggyakoribb pókja. Mindkét vizsgált lápréten ez volt a domináns faj (264 ivarérett példány). A terület jó vízelátottságának kitűnő jelzője.

Trochosa ruricola (De Geer, 1778)

Gyakori, közepes nedvesséigényű farkaspókunk. Lápréteken, magassásosokban és a nedves erdőkben (égeres, füzes) egyaránt gyakori volt (64 hím példány). A lápréteken fogott *T. ruricola* és *T. terricola* hímek előfordulási arányai alapján valószínűsíthető, hogy a lápréteken fogott nőstények többsége szintén *T. ruricola* volt. (Megj: a *Trochosa* genus nőstényeinek fajszintű elkülönítése morfológiai bélyegek alapján bizonytalan, így az együttesen előforduló hímek ismeretében, illetve arányában lehet csupán következtetni a faji hovatartozásukra). A 27 ivarérett nőstényből 21 lápréten, 6 további magassásosban került elő.

Trochosa spinipalpis (F.O.P.-Cambridge, 1895)

Fény- és nedvességkedvelő faj. Az európai *Trochosa* fajok közül ez a faj tipikusan kötődik a lápokhoz, láprétekhez és vízpartokhoz. Élőhelyének bolygatását csak mérsékelten tolerálja. A Bakonyalja láprétein általánosan elterjedt. A Boronka-melléki TK-ban, illetve a Dráva-mentén Bélavárnál szintén előkerült. Egy hím példány került elő a Látrányi Puszta TT. északi részének télisásos láprétején.

Trochosa terricola Thorell, 1856

A *Trochosa* fajok közül ez a faj mutat legkevésbé kötődést a vízhez. Agrárélőhelyeken és változatos erdei élőhelyeken egyaránt jelen van. A nem vizes élőhelyhez kötött erdőkben 30, a többi élőhelyről további 8 hím példány került elő. A bolygatást, valamint a kiszáradást növekvő abundanciával jelzi.

Xerolycosa miniata (C.L. Koch, 1834)

Száraz, nyílt élőhelyek faja. Egy példányát homoki gyep talajcsapdája fogta.

Xerolycosa nemoralis (Westring, 1861)

A száraz, füves élőhelyek jellemző faja. A homoki gyepek gyakori pókfaja (13 példány).

Csodáspókok Pisauridae

Dolomedes fimbriatus (Clerck, 1757)

Két fiatal példány került fűhálózással befogásra. A mintázat, valamint az élőhely alapján csaknem biztonsággal állítható, hogy a szegélyes vidrapókról van szó. Nyílt vízfelszínnel rendelkező élőhely (a Tetves-patak medrét kivéve) nincs a területen, így a parti vidrapók (*D. plantarius*) előfordulása kevésbé valószínű ezen a területen. Mindkét vidrapók fajunk védett.

Pisaura mirabilis (Clerck, 1757)

Gyakori nappali vadáspókunk. Mérsékelt nedves és száraz gyepekben, kevésbé zárt erdőkben és szegélytársulásokban egyaránt általánosan elterjedt. Egy nőstény példányát talajcsapdával, fiataljait fűhálózással gyűjtöttük.

Hiúzpókok Oxyopidae

Oxyopes lineatus Latreille, 1806

Elsősorban az Alföld homokos területeire jellemző, melegkedvelő faj. Somogyból Darány, Nagybajom, valamint Tótújfalu területéről volt ismert, hasonló jellegű homoki gyepekből. Öt példány a homoki gyep fűhálózott mintáiból került elő.

Zugpókok Agelenidae

Agelena labyrinthica (Clerck, 1757)

Az illó tölcserpók a sűrű gypszintben szövi nagyméretű tölcserhálóját. Egy példányát egyeléssel fogtuk.

Tegenaria campestris C.L. Koch, 1834

Nevével ellentétben elsősorban erdei élőhelyekre, gyakorta fenyvesekre jellemző faj. A talajfelszín közelében alacsonyan futó ágak között szövi hálóját. Négy példány az erdeifenyvesben működő talajcsapdákkal került befogásra.

Hamvaspókok. Dictynidae

Dictyna arundinacea (Linnaeus, 1758)

Rendkívül gyakori hamvaspókunk. Füves élőhelyeken rendkívül változatos körülmények között fordulhat elő a nádasoktól egészen a száraz gyepekig. Fűhálózással két példányát gyűjtöttük.

Dictyna latens (Fabricius, 1775)

Száraz és nyílt füves élőhelyeken a talajfelszín közelében élő, mérsékelten gyakori faj. Egy példány fűhálózással került elő.

Avarpókok Liocranidae

Agracina striata (Kulczynski, 1882)

Elsősorban ártéri ligeterdők talajfelszíni faja. Egy példányát fűzesben kihelyezett csapda gyűjtötte.

Agroeca brunnea (Blackwall, 1833)

A barna avarpók egyike a leggyakoribb erdei talajlakó pókjainknak. Három példányát elegyes erdő talajcsapdáái fogták.

Agroeca cuprea Menge, 1873

Nyílt és félsárgás területek tágtűrűsű faja. A legelőn működő csapdák gyűjtötték három példányát.

Phrurolithus festivus (C.L. Koch, 1835)

Speciális élőhelyi kötődést nem mutató, elsősorban erdőkben élő pókunk. Egy hím példányát égeres talajcsapdája fogta.

Kalitpókok Clubionidae

Cheiracanthium spp. juv.

A genusból csak fiatal példányok kerültek elő növényzeti hálózások során. Minden bizonnyal több dajkapók faj is él a területen.

Clubiona brevipes Blackwall, 1841

Speciális élőhelyi kötődést nem mutató, mérsékelten gyakori kalitpókunk. Egy példányát magassásosban fogtuk.

Clubiona leucaspis Simon, 1932

Tipikusan fásszárúakon élő, kisméretű kalitpók. Megjelenésében rendkívül közel áll hozzá a talajlakó *Clubiona genevensis* L. Koch, 1866. Biztos elkülönítésük csak ivarszervi vizsgálattal valószínűsíthető meg. Egy nőstény példány lombozati hálózásból származik.

Clubiona lutescens Westring, 1851

Változatos élőhelyeket benépesítő faj, specifikus igényei nincsenek. Egy példányát fűhálózással fogtuk.

Clubiona pallidula (Clerck, 1757)

Gyakori nagytestű kalitpókunk. Elsősorban fák kérgén él, de az erdők avarszintjében is jelen van. Egy példányát égeresben talajcsapdáival, egyet pedig erdei lombhálózással fogtuk.

Clubiona stagnatilis Kulczynski, 1897

Tipikusan vizes élőhelyekhez kötődő gyepszintű faj. Egy példányát magassásosban fogtuk.

Búvópókok Zodariidae

Zodarion germanicum (C.L. Koch, 1837)

Leggyakoribb búvópókfajunk. Elsősorban erdők avarszintjében él, de változatos, olykor degradált gyepekben is jelen van. Cseresben, illetve a patakparton működő csapdák gyűjtötték 1-1 példányát.

Kövipókok Gnaphosidae

Berlandina cinerea (Menge, 1872)

Tipikusan homoki élőhelyekre jellemző, relatív nagytestű kövipókunk. A homoki gyepek talajcsapdáái fogták három nőstény példányát. Barcsról és Nagybajomból ismertük már korábban is somogyi előfordulását.

Drassodes pubescens (Thorell, 1856)

Meleg- és szárazságkedvelő talajfelszíni faj. 1 példányát egyelével került elő.

Drassyllus lutetianus (L. Koch, 1866)

Nagy nedvességigényű kövipókunk. Mocsárrétek és nádasok jellemző faja. Egy példányát a magassásosban működő talajcsapda gyűjtötte.

Haplodrassus moderatus (Kulczynski, 1897)

Nagy nedvességigényű, viszonylag ritka talajlakó faj. Két példányát szintén a magassásosban került elő.

Haplodrassus silvestris (Blackwall, 1833)

Gyakori erdőlakó faj. Elsősorban az árnyékolást igénylő, a nedvességigénye kevésbé specifikus. Az égeresben, a fűzesben, valamint a tölgyesben egyaránt fogtuk 1-1 példányát talajcsapdáival.

Micaria romana L. Koch, 1866

Közép-Európa déli területeinek viszonylag ritka pókja. Egy példányát homoki gyepekben fogtuk. Kevés hazai adata van. Kerekes (1988) Bugacon szintén homokpusztai gyepekben gyűjtötte.

Trachyzelotes pedestris (C.L. Koch, 1837)

A leggyakoribb kövipók a területen. A lápréteken és a fűzesben egyaránt gyakori volt (48 ivarérett példány).

Zelotes apricorum (L. Koch, 1876)

Változatos élőhelyeken előforduló faj. A Látrányi Pusztán TT nem vizes élőhelyekhez kötődő erdeiben viszonylag gyakori (tíz ivarérett példány).

Zelotes aurantiacus Miller, 1967

Melegkedvelő, ritka faj. Egy példányát égeresben lévő talajcsapda gyűjtötte. A

szomszédos szárazabb élőhelyről származhatott a példány.

Zelotes latreillei (Simon, 1878)

Nyílt és félárnyékos élőhelyek közepe-
sen gyakori faja. Két példányát lápréten
működő talajcsada gyűjtötte.

Zelotes longipes (L. Koch, 1866)

Meleg és száraz füves élőhelyek pókja.
Három példánya homoki gyepten talaj-
csapdával, illetve egyeléssel került befogásra.

Párdüppókok Zoridae

Zora spinimana (Sundevall, 1833)

Leggyakoribb hazai párdüppókunk. 1-1
példányát a füzesben, valamint az égeres-
ben működő talajcsapdák fogták.

Vadászpókok Heteropodidae

Micrommata virescens (Clerck, 1757)

Közepes nedvességigényű nappali va-
dászpókunk. Üde, sűrű gyepekben, er-
dőszéleken, illetve ligetes erdőkben él.
Egy nőstény példánya fűhálózással ke-
rült elő.

Futópókok Philodromidae

Philodromus albidus Kulczynski, 1911

Viszonylag ritka lombozati futópók-
kunk. A morfológiailag roppant hasonló
Ph. rufustól csak az ivarszervi prepará-
tumok alapján különíthető el. Egy nő-
stény példányát kopogtatással került be-
fogásra.

Philodromus cespitum (Walckenaer, 1802)

Leggyakoribb hazai futópókunk. Cserje-
és lombkoronaszintben egyaránt általá-
nosan elterjedt, nem mutat speciális kötődést
növényfajhoz, gyümölcsösökben is gyakori.
Egy nőstény példányát egyeléssel fog-
tuk cserjeszintben.

Philodromus poecilus (Thorell, 1872)

Rendkívül kevés adattal rendelkezünk a
faj hazai előfordulásáról. Egy nőstény pél-
dányát növényzeti hálózással fogtuk. Rit-
ka, ismeretlen biológiájú faj.

Tibellus maritimus (Menge, 1875)

Tibellus oblongus (Walckenaer, 1802)

A két *Tibellus* faj (sovány karoló) ha-
zánkban hasonló gyakorisággal fordul elő
füves élőhelyeken. Az előbbiből két, utób-
biből három ivarérett példány került elő
fűhálózással.

Karolópókok Thomisidae

Heriaeus graminicola (Doleschall, 1852)

Gyepszíni, melegkedvelő faj. Egy pél-
dánya fűhálózással került begyűjtésre.

Misumena vatia (Clerck, 1757)

Változatos füves élőhelyek általánosan
elterjedt karolópókja. Kifejlett példányai
tipikusan virágokban élnek. Ivarérett (14
példány) és számos fiatal példányát első-
sorban a láprétek fűhálózása során fog-
tuk.

Misumenops tricuspidatus (Fabricius, 1775)

Az alakoskodó karolópók a gyepten, a
cserjén, valamint a lombkoronaszint gy-
akori karolója. Kopogtató-, és fűhálóval kü-
lönböző növényekről öt példány került
begyűjtésre.

Ozyptila praticola (C.L. Koch, 1837)

Gyakori talajlakó faj, mely a mérsékel-
ten, valamint erősen nedves erdők tipikus
pókja. Különösen az égeresben fordult elő
nagy egyedszámban (54 ivarérett pél-
dány).

Ozyptila trux (Blackwall, 1846)

Nagy nedvességigényű, füves élőhe-
lyekhez kötődő faj. Hat példányát lápréten
és magasságosan került talajcsapdába.

Runcinia grammica (C.L. Koch, 1837)

Gyakori, melegkedvelő gyeplakó faj. A
Látrányi Pusztán TT. egyik leggyakoribb
karolópókja. A fűhálózással gyűjtött min-
tákban nagy egyedszámban volt jelen (40
ivarérett példány).

Thomisus onustus Walckenaer, 1806

A *Misumena vatia* mellett a második
leggyakoribb viráglakó karolópókunk.
Változatos színű példányai elsősorban a
virágos növényeken várakoznak táplálék-
állataikra (11 példány).

Tmarus piger (Walckenaer, 1802)

A csúcsos karolópók főleg lombhullató
fák lombzatán élő, általánosan elterjedt
faj. Egy nőstény példányát vegyes lomb-
ozati mintából került elő.

Xysticus audax (Schrank, 1803)

Gyakori talajközeli élő karolópók.
Egy példányát egyeléssel fogtuk.

Xysticus cristatus (Clerck, 1857)

Változatos élőhelyek talajfelszíni, illet-
ve részben gyepszíni faja. Két példányát
fűhálózással fogtuk.

Xysticus kochi Thorell, 1872

Speciális kötődést nem mutató gyakori faj. Egy példánya fűhálós mintából került elő.

Xysticus lanio C.L. Koch, 1835

Viszonylag gyakori talajlakó faj. Talajcsapdával 1-1 példánya égeresben, illetve a tölgyesben került begyűjtésre.

Xysticus luctator L. Koch, 1870

Erdei talajlakó faj. 1-1 példánya került elő égeresben, illetve akácosban.

Xysticus nimmii Thorell, 1872

Közép-, valamint Dél-Európára jellemző száraz gyepekhez kötődő viszonylag nagytestű karolópók. A homoki gyeppárában szerepelt a vizsgálati időszakban gyakori fajként. A négy csapda 17 adult példányát gyűjtötte. Korábban Barcsnál és Bélavárnál szintén előkerült.

Xysticus striatipes L. Koch, 1870

Nyílt, száraz élőhelyek faja. Egy példányát egyeléssel fogtuk.

Xysticus ulmi (Hahn, 1831)

Tipikusan növényzeten élő karolópók, mely a közepesen nedves, üde élőhelyeken gyakori. Fűhálóval fogtuk két példányát.

Ugrópókok Salticidae

Aelurillus v-insignitus (Clerck, 1757)

Száraz gyepekre jellemző talajfelszíni pók. Két példányát a homoki gyeppben működő csapdák gyűjtötték.

Bianor aurocinctus (Ohlert, 1865)

Lápi környezetben és félszáraz gyepekben egyaránt előforduló talajfelszíni ugrópókunk. Egy példányát egyeléssel fogtuk.

Carrhotus xanthogramma (Latreille, 1819)

Melegkedvelő, lombzatlakó faj. Erdőszéleken és gyümölcsösökben is gyakori lehet. Egy példánya akácosban került elő.

Dendryphantès rudis (Sundevall, 1832)

Lombzatlakó fajunk, mely tipikusan fenyőféléken él. Egy példánya lombzati hálózásban szerepelt.

Evarcha arcuata (Clerck, 1757)

Egyike a leggyakoribb ugrópókjainknak. Elsősorban a neves réteken él. Hat példánya a láprétek fűhálós mintáiban szerepelt.

Evarcha falcata (Clerck, 1757)

Gyakori gyepszíni faj. Speciális élőhelyi preferenciája nincs. Egy példánya lápréti hálózással került befogásra.

Evarcha laetabunda (C.L. Koch, 1846)

Gyakori gyepszíni faj. Speciális élőhelyi preferenciája nincs. Három példánya lápréti hálózással került befogásra.

Heliophanus cupreus (Walckenaer, 1802)

Gyakori növényzetlakó faj. Egy példánya lombhálózással került elő.

Heliophanus flavipes Hahn, 1832

Nyílt füves élőhelyek gyakori faja. A TT több pontján is előkerült fűhálózással.

Macaroseris nidicolens (Walckenaer, 1802)

Fák lombján általában elterjedt faj, különösen gyakori lehet túlelvéteken. Két példánya lombzatról került elő.

Marpissa pomatia (Walckenaer, 1802)

Nedves, mocsaras élőhelyek ritka ugrópókja. Két példánya hálózással került befogásra.

Myrmarachne formicaria (De Geer, 1778)

Speciális élőhelyi kötődést nem mutató s egyben leggyakoribb hangyautazó pókunk. Egy példánya egyeléssel került elő.

Pellenes nigrociliatus (Simon, 1875)

A csigás ugrópók jellemzően azokban a gyérfüvű száraz gyepekben él, ahol a telető-habitatként, valamint petezsákjainak őrzőhelyeként hasznosított üres csigaházak nagy számban hevernek a talaj felszínén. Egy példányát növényzetre szőtt kórócsiga házban fogtuk.

Philaeus chrysops (Poda, 1761)

Napsütötte száraz élőhelyek tipikus faja. Három példánya egyeléssel került elő homoki gyeppben.

Sitticus distinguendus (Simon, 1868)

Ritka, homoki élőhelyekre jellemző, melegigényes faj. Egy példánya a homokpuszta talajcsapdázása során került elő. Hazánkban ritka. Somogy megyéből Balatonlelléről volt korábbi adata (SZINETÁR 2001).

*A vizsgált élőhelyek értékelése pókfaunájuk alapján***Homoki gyepek**

A homoki sztyepprétek talajlakó pókfaunája a gyepek viszonylag erőteljes bolygatottsága ellenére faunisztikai szempontból kifejezetten értékes. A fauna egyértelmű és szoros kapcsolatot mutat a Dráva-melléki (Darány, Tóthújfalú, Bélavár), valamint a Belső-Somogyban (Nagybajom) korábban vizsgált homoki élőhelyekkel. A viszonylag kis egyedszámokat produkáló csapdázások során előkerültek a homoki gyepek legtipikusabb karakterfajai. Ezek egy részénél feltételezhető, hogy a Dunántúlon ez a térség a legészakibb előfordulási területe e fajoknak. Ez utóbbi egyértelmű igazolását csak a Kisalföld ez idáig kutatatlan homoki gyepeinek feltárása után lehet egyértelműen kijelenteni. A tipikus homoki fajok mellett említést érdemel a tipikusan melegigényes, dél-európai faunaelemnek tekinthető piros ugrópók jelenléte (*Phylaeus chrysops*) is. E faj a Duna-Tisza közének homokpusztáin át a Mezőföld, a Dunántúli Középhegység déli kitettségi élőhelyein, sőt sajátos módon a Nyugat-Dunántúlon, a Vendvidék vöröscsenkeszes gyepeiben is jellemző (SZINETÁR 1995). A homoki gyepek legtipikusabb kísérő fajai: *Uloborus walckenaerius* (Latreille, 1806); *Pardosa bifasciata* (C.L. Koch, 1834); *Oxyopes lineatus* Latreille, 1806; *Berlandina cinerea* (Menge, 1872); *Xysticus ninnii* Thorell, 1872; *Pellenes nigrociliatus* (Simon, 1875); *Sitticus distinguendus* (Simon, 1868).

Láprétek és magasásosok

A védett terület legjobb természetességi állapotú, kiemelkedő élő természeti értékekkel rendelkező élőhelyei. Hygro- és fotofil talajlakó pókfajok erős populációi élnek ezekben a gyepekben. Számos, láprétekre jellemző talajlakó pókfaj közül különös értéket képvisel a faunára új *Pirata insularis* magas abundanciájú jelenléte. Rajta kívül említést érdemel a hazánkból a közelmúltban leírt *Pardosa maisa* előkerülése is. Ez utóbbi fajnak mostanra a Dunántúlról már hat lelőhelye ismert.

Égeresek, valamint ligeterdő fragmentumok

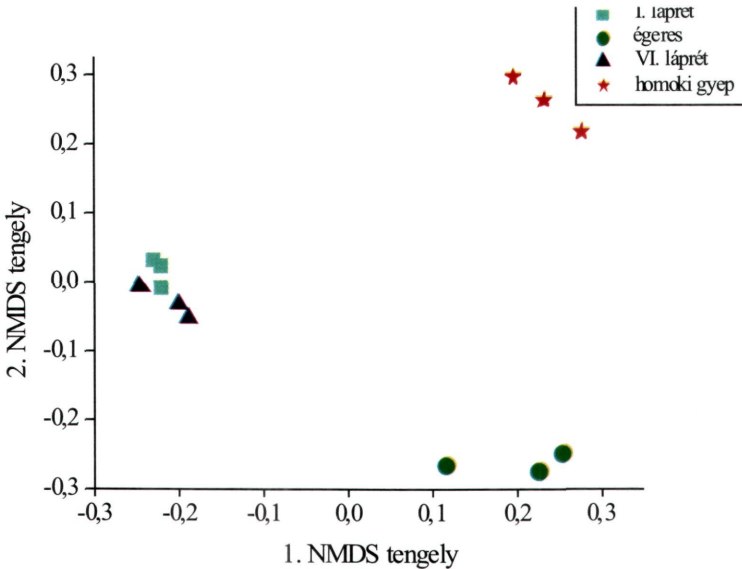
Annak ellenére, hogy az égeresek nagyon kis kiterjedésben reprezentáltak a területen, mégis fontos élőhelyi szerepet töltenek be jól záródó lombkoronaszintjükkel, valamint humuszban gazdag és vízzel jól átitatott talajuk révén. A nagy nedvesség igényű, tipikus láperdei fajok menedékeinek tekinthetők e kis égeres fragmentumok. Figyelmet érdemel az *Arctosa lutetiana* előfordulása. Az erdők kis kiterjedésével magyarázható, hogy a szomszédos élőhelyek fajai is jelen lehetnek a mintáinkban. Ezzel magyarázható a *Zelotes aurantiacus* egyetlen példányának előkerülése is. Mint termo- és xerofil faj, a homokpusztáról juthatott az égeres csapdjába.

A terület nem vizes élőhelyekhez kötődő erdőtársulásai

Az egész területhez hasonlóan, ezekre az erdőkre is nagyfokú heterogenitás a jellemző. Területük csekély kiterjedésű a füves élőhelyekhez képest. Nagyobb részüket akácültetvények teszik ki, de mellettük más vegyes fafaj összetételű, többségükben fiatal erdőállományok is vannak. Természetvédelmi értéküket elsősorban, mint erdei habitat jelentik. A hozzájuk kapcsolódó gyűjtések egyik állományban sem tekinthetők kellően reprezentatívnak. A bennük zajló adatgyűjtés elsődlegesen a faunisztikai adatgyűjtést szolgálta. A leggyakoribb talajlakó fajaiknak a *Trochosa terricola* és a *Zelotes apricorum* bizonyultak. A védett szurkos torzópók (*Atypus piceus*) egyetlen hím példányának előkerülése figyelmet érdemel (tölgyes).

A vizsgált élőhely-típusok talajlakó pókfaunájának összehasonlítása

A kapott eredmények egyértelműen igazolják a terület nagyfokú heterogenitását. A négy talajcsapdázott élőhely esetében elvégzett ordinációs kiértékelés világosan mutatja a két nedves élőhely nagyfokú hasonlóságát, miközben ezektől és egymástól is élesen elkülönül az égeres, illetve a száraz homoki gyepek pókfaunája (5. ábra).

5. ábra: A négy élőhely talajlakó pókfaunájának hasonlósági viszonya.
(négyzet: északi láprét; háromszög: déli láprét; kör: égeres; csillag: száraz homoki gyepek)

Az eredmények természetvédelmi vonatkozásai, javaslatok

A 2001-2002-ben végzett pókfaunisztikai vizsgálatok során a jelentős fajszám mellett kiemelés érdemel a két védett, valamint számos további jó természetességi állapotú élőhelyre jellemző pókfaj előkerülése. Feltétlenül indokolt a vizes élőhelyek tervszerű megóvása, melyhez több szakember véleményére alapozott kezelési terv alapján kell, hogy sor kerüljön. A későbbiekben fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a terület jelenlegi állapota ne romoljon. Így szigorúbb védelemben kell részesíteni a lápréteket (2001 nyarán az egyik legértékesebb lápréten vezetékfektetést végeztek), a homoki gyepek természetességi állapotának megőrzése érdekében kerülni kell a szántóvá alakítást, illetve faültetvény telepítést, aktív kezeléssel gátat kell szabni a növényzeti degradációnak (özöngyomok terjedésének), valamint a spontán beerdősülésnek (akác, bálványfa).

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket fejezzük ki Dr. Ábrahám Levente programvezetőnek a terület kutatásában való részvétel lehetőségéért, egyes kutatási feltételek biztosításáért, valamint az általa gyűjtött mintákért. Hasonlóképpen köszönet Dr. Kondorosy Elődnek a gyűjtött és átadott anyagokért. A terepi munkák végzése során Szinetár Csaba a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíjában részesült.

Irodalom

- BUCHAR J. & RUŽIČKA V. 2002: Catalogue of spiders of the Czech Republic. - Peres Publishers, Praha 2002. pp. 349.
- FARKAS J., SZATMÁRY K. & STRENNER A. 1998: Ecofaunistical investigations of Collembola, Araneae and Coleoptera in mosaic-like habitats in the Cinege Valley, Hungary. - *Opusc. Zool. Budapest*, 31: 49-61.
- FUHN I. E., NICULESCU-BURLACU F. 1971: Fam. Lycosidae. - *Fauna Rep. Soc. Romania, Arachnida* 5(3): 1-25.
- GAJDOS P., SVATON J., SLOBODA K. 1999: Catalogue of Slovakian Spiders. - Bratislava pp. 337.
- HEIMER S., NENTWIG W. 1991: Spinnen Mitteleuropas. - Verlag Paul Parey, Berlin und Hamburg, p.500.
- KEREKES J. 1988: Faunistic studies on epigeic spider community on sandy grassland (KNP). - *Act. Univ. Szeged. Act. Biol.* 34:113-117.
- LOKSA I. 1969: Pókok I.-Araneae I. - *Fauna Hungariae* 97 Akadémiai Kiadó, Budapest. pp.133.
- LOKSA I. 1972: Pókok II. - Araneae II. Akadémiai Kiadó, Budapest. pp.112.
- NENTWIG W., HÄNGGI A., KROPP C. & BLICK T. 2003: Central European Spiders - Determination Key. Version 8.01. 2003./ <http://www.araneae.unibe.ch/>
- ROBERTS M.J. 1995: Spiders of Britain and Northern Europe - Harper Collins Publishers. pp. 383.
- SAMU F., SZINETÁR CS. 1999: Bibliographic check list of the Hungarian spider fauna. - *Bull. Br. arachnol. Soc.* 11 (5): 161-184.
- SZINETÁR CS. 1992: A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet pókfaunája - *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat* 7: 331-345.
- SZINETÁR CS. 1998: A Dráva mente pókfauna (Araneae) kutatásának faunisztikai eredményei. - *A Dráva mente állatvilága, II.* - *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat* 9: 97-110.
- SZINETÁR CS. 2001: Somogy megye pókfaunája (Araneae) - *Natura Somogyiensis* I. 57-70.
- SZINETÁR CS. 2001: Magyarország pókfaunájának taxonómiai törzsadattára. *Kézirat.*
- SZINETÁR CS., GUITPRECHT G. 2001: A *Pardosa maisa* Hippa & Mannila, 1982 előkerülése Magyarországon (Araneae, Lycosidae) *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis*. 17-1998 (2001); 87-96.

The results of the investigation of the spider fauna (Araneae) of the Látványi Puszta Nature Conservation Area

CSABA SZINETÁR AND BALÁZS KERESZTES

The examination of the fauna of the Látványi Puszta Nature Conservation Area, located close to the Southern shore of Lake Balaton, was carried out between 2000 and 2002. Targetting mostly ground-dwelling species, the examination carried out via Barber pitfall-trapping, handpicking and sweep-netting yielded 152 spider species including *Pirata insularis*, which is new to the Hungarian spider fauna. It is typically indigenous to fen meadows.

The hitherto known spider fauna of Somogy county was enlarged by 24 newly detected species including two protected ones: *Atypus piceus* and *Dolomedes fimbriatus*. The high number of indigeneous species is probably due to the fact that the relatively small area is rather heterogenic in the composition of its fauna. What's particularly valuable is the simultaneous presence of species typical of both dry sandy grasslands and of fen meadows. Figure 5. illustrates the similarity between the specimens yielded by the four Barber pitfall-trappings. It is clear to see that although the two fen meadows show a striking similarity (see the squares and the triangles), the areas with alder (see the circles) and the dry sandy grasslands (see the stars) are distinctively different. In spite of their marked perturbation, the sandy grasslands have a rather valuable fauna composition in terms of the ground-dwelling fauna which is clearly and closely related to sandy habitats examined earlier in the area Dráva-mellék (Darány, Tóthújfalú, Bélavár) and in Belső-Somogy (Nagybajom). Characteristic species of the fauna: *Uloborus walckenaerius* (Latreille, 1806); *Pardosa bifasciata* (C.L. Koch, 1834); *Oxyopes lineatus* Latreille, 1806; *Berlandina cinerea* (Menge, 872); *Xysticus ninnii* Thorell, 1872; *Pellenes nigrociliatus* (Simon, 1875); *Sitticus distinguendus* (Simon, 1868). Fen meadows and areas with high sedge are the habitats of the protected area which have invaluable and unique values and which are best preserved in their original conditions. Large populations of hygro- and photophile ground-dwelling spiders live in these grasslands. The micro-climatic conditions of the ground surface in fen meadows are different from what we can find in shore reeds and sedgy areas at Lake Balaton, though they lie surprisingly on one another.